

Opinnäytetyö (AMK)

Teatteri-ilmaisun ohjaaja

2026

Mette Paloniemi

Voimahahmot

– Drag-taiteen turvallinen ohjaaminen seniori-ikäisille

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Esittävän taiteen koulutus

2026 | 37 sivua

Mette Paloniemi

Voimahahmot

- Drag-taiteen turvallinen ohjaaminen seniori-ikäisille

Tämä opinnäytetyö syventyy drag-taiteen turvalliseen ohjaamiseen seniori-ikäisille teatteri-ilmaisun ohjaajan näkökulmasta. Drag-taide keskittyy tutkimaan sukupuolen ja oman identiteetin teemoja. Seniorikohderyhmälle nämä teemat saattavat olla uusia tai vieraita. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kertoa mistä osallistujan turvallisuuden kokemus koostuu Voimahahmo-työpajassa ja kuinka teatteri-ilmaisun ohjaaja voi ottaa sen huomioon ohjauksessaan.

Työ esittelee drag-taidetta yleisellä tasolla sekä dragin opettamista senioreille Voimahahmo-työpajan ja turvallisuuden kokemuksen osa-alueiden konteksteissa. Pohjana työlle toimivat Helsingin Kaupunginteatterilla maaliskuussa 2026 järjestetyt Voimahahmo-työpajat, jotka toteutettiin osana yleisötyön osaston toimintaa ja Aika loistaa – senioriteatterifestivaaleja. Työtä taustoittavat myös syksyllä 2025 tehdyt haastattelut drag-taiteilijoiden kanssa.

Työn keskeisin oivallus on, että jokaisen osallistujan kokemus turvallisuudesta on yksilöllinen ja teatteri-ilmaisun ohjaajan tulee ottaa turvallisuus huomioon kokonaisvaltaisesti. Teatteri-ilmaisun ohjaajan tehtävä ei ole kyetä ennakoimaan jokaisen osallistujan yksilöllistä tilannetta, vaan ennemminkin olla yleisellä tasolla tietoinen turvallisuudentunteen rakentumisen perusasioista ja reagoimaan ohjaustilanteessa turvallisuuden säilyttämiseen pyrkivällä tavalla.

Asiasanat:

Drag-taide, teatteri-ilmaisun ohjaaja, turvallisuus, seniori-kohderyhmä

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Culture and Arts

2026 | 37 pages

Mette Paloniemi

Power Figures

- How to teach The Art of Drag safely for seniors

The thesis discusses how to teach the art of drag safely for seniors from a drama instructor's perspective. The art of drag is all about the performance of gender and our identities. These themes can be new and challenging for seniors. The aim of this thesis is to explain what participants experience of safety consist of in Power Figures workshop and how a drama instructor can take it into account in their guidance.

The thesis introduces the art of drag on a general basis, safety as an experience, and teaching drag in the Power Figures workshop. The thesis is grounded in the Power Figures workshops, which were arranged at Helsingin Kaupunginteatteri in March 2026 as a part of Time to Shine—a performing arts festival for everyone aged 65+ and audience outreach activities. The thesis also includes interviews with drag artists. The interviews were conducted in the fall of 2025.

The key insight of the thesis is that every student has different experiences of safety. The drama instructor needs to take safety into account both during teaching and while planning it. The mission of the drama instructor, however, is not to be able to anticipate every personal safety situation. Their mission is to be aware of the basics of how the feeling of safety is built and how to react to safety threats.

Keywords:

The art of drag, Drama instructor, Safety, Seniors

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Drag-taide	8
2.1 Drag ja sukupuoli	9
2.2 Drag taiteenlajina	10
2.2.1 Drag-hahmoja	11
2.3 Dragin historiaa	12
3 Dragin opettaminen seniori-ikäisille	15
3.1 Seniorit kohderyhmänä	15
3.2 Oma opetusideologiani	16
3.3 Työskentelyn suunnittelu ja pohjustus	17
3.3.1 Dragin tuntemattomuus senioreille	18
3.3.2 Voimahahmo-työpajan suunnittelu	19
3.3.3 Turvallisuuden huomioiminen suunnitteluvaiheessa	20
3.4 Harjoitteet ja metodit	22
3.4.1 Alustus ja esitleminen	23
3.4.2 Voimahahmon ulkonäkö ja nimeäminen	26
3.4.3 Voimahahmon esitleminen	27
3.4.4 Syventäviä harjoitteita	28
3.4.5 Työpajan lopetus	31
4 Turvallisuuden toteutuminen ja palaute	32
4.1 Pedagogisen turvallisuuden toteutuminen	32
4.2 Työpajan tulevaisuus	34
Lähteet	35

1 Johdanto

Drag-taiteen opettaminen seniori-ikäisille on uusi ja monitasoinen haaste teatteri-ilmaisun ohjaajalle, eikä aiheesta ole toistaiseksi ole juurikaan opetusmateriaalia. Drag on taiteenlajina toimiva juuri senioreille, koska se on helposti muovattavissa eri tarpeisiin ja tarjoaa uudenlaista pohdittavaa. Nykypäivän seniorit ovat eläneet valtaosan elämästään maailmassa, jossa ahtaat normit ovat määritelleet käyttäytymiskulttuuria. Siksi heille on tärkeää antaa mahdollisuuksia näkyä ja kuulua kaikissa ihmisyyden väreissä. Pyrin Voimahahmo-työpajallani näyttämään ettei drag ole asia, jota kenekään tarvitsisi pelätä, vaan sitä voi tehdä omia taitojaan juhlien.

Seniorit eroavat kohderyhmänä lapsista ja aikuisista fyysiseen toimintakykyynsä liittyvällä moninaisuudellaan, sillä kahdella saman ikäisellä seniorilla saattaa olla hyvin erilaisia terveystaasteita tai toimintakyvyn rajoitteita. Ohjaustilanteen kohderyhmää voidaan pyrkiä yhtenäistämään rajaamalla osallistujia esimerkiksi muistisairauden haastavuuden tai fyysisen toimintakyvyn tason perusteella, mutta käytännössä tähän on usemmiten vaikea vaikuttaa. Kohderyhmän moninaisuuden vuoksi teatteri-ilmaisun ohjaajan tulee drag-taidetta ohjattaessaan ottaa turvallisuuden eri osa-alueet huomioon ja olla valmiina muuttamaan toimintaa osallistujille sopivammaksi.

Työskentelin työharjoittelijana Helsingin Kaupunginteatterin yleisötyössä osana Taidetta ikääntyneiden koteihin - hanketta loka-marraskuussa 2025 ja maaliskuussa 2026. Sain työtehtäväkseni suunnitella ja toteuttaa tunnin pituisen työpajan seniori kohderyhmälle. Työpaja suunniteltiin syksyllä ja toteutettiin maaliskuussa osana Aika loistaa – senioriteatterifesriivaaleja. Ennen festivaaleja järjestettiin yksi harjoitustyöpaja Töölön Seniorikeskuksella. Haastattelin kohderyhmää syksyllä 2025 ja pyrin selvittämään millaisesta drag-toiminnasta he olisivat kiinnostuneita. Haastattelujen perusteella tulin siihen lopputulokseen, että drag on toistaiseksi hyvin vieras taiteenlaji senioreille. Tämän huomion ja senioreiden toiveiden perusteella syntyi voimahahmo-työpaja, jossa tarkoituksena on luoda oma voimahahmo dragin tekniikoita hyödyntäen.

Osallistuminen työpajaan oli vapaaehtoista. Helsingin Kaupunginteatterin yleisötyö markkinoi Voimahahmo-työpajaa seuraavalla esittelytekstillä: ”Löydä voimahahmosi! Voimahahmo tarkoittaa henkilöä tai hahmoa, josta voi hakea turvaa vaikealla hetkellä. Tässä työpajassa voimahahmoja lähdetään luomaan yhdessä itsestä ammentaen erilaisilla teatteriharjoitteilla. Mitään ei tarvitse tietää tai osata etukäteen, uteliaisuus tutkia omaa voimaa riittää!”, (2026). Työpajaan ilmoittautuminen tapahtui festivaalipäivinä teatterilla.

Lähdin kirjallisessa opinnäytetyössäni käsittelemään työpajaa ja drag-taiteen turvallista ohjaamista senioreille, koska koen turvallisuuden olevan ohjaajan prioriteettien kärjessä ja sen toteutumiseksi ohjaajan tulee olla tietoinen turvallisuuden kokemuksen rakentumisesta. Voimahahmo-työpajan suunnitteluprosessissa ja senioreille suunnattuun drag-toimintaan tutustuessa tein havainnon, että toimintaa on Suomessa toistaiseksi vähäisesti eikä siitä löydy kirjallista opetusmateriaalia. Siksi halusin itse lähteä tuottamaan sitä.

Rajasin kirjallisen opinnäytetyöni käsittelemään pedagogista turvallisuutta, koska oppiminen ja opettaminen ovat voimahahmo-työpajan keskiössä. Pedagoginen turvallisuus käsittää tässä opinnäytetyössä sisälleen osallistujien fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden kokemuksen.

Kirjallisen opinnäytetyön alussa esittelen drag-taidetta yleisesti. Sitten siirryn pohjustamaan voimahahmo-työpajan harjoitteita ja metodeita. Lopuksi käsittelen turvallisuuden toteutumista Voimahahmo-työpajoissa. Opinnäytetyön keskeisimpiä lähteitä ovat neljän Suomen drag-kentällä toimivan drag-taitelijan haastattelut sekä Kira Hurmeen ja Tarmo Kyllösen: Pedagogisen turvan käsikirja (Santalahti 2025).

Kirjallinen opinnäytetyöni käsittelee drag-taidetta sekä sen turvallista ohjaamista senioreille subjektiivisesta ja objektiivisesta näkökulmasta, koska aihetta käsitellään tieteellisen faktan, ohjaukokemuksen ja osallistujapalautteen kautta. Opinnäytetyössä esitellyt harjoitteet ja metodit on todettu toimiviksi dragin opetuskäytössä ilman tieteellistä tutkimusta ja todisteita. Harjoitteiden ja metodien toimivuuden kokemus perustuu työpajan osallistujien

palautteeseen sekä osallistujakokemukseen. Lisäksi tulkiten dragin opettamista henkilökohtaisista kokemuksistani käsin teatteripedagogin näkökulmasta.

2 Drag-taide

Neljä Suomen drag-kentällä toimivaa ja vaikuttavaa tekijää tiivistävät drag-taiteen seuraavasti:

Drag on esittävän taiteen muoto, jossa leikitellään sukupuolirooleilla ja kaikki on mahdollista. Dragissä tärkeintä on, että voit olla ihan kuka tai mikä vaan.

- Ville Kekäläinen, Linnea von Kattendam 6.10.2025

Drag on ilmaisullinen ulottuvuus, jolla on mahdollista herätellä katsojaa sekä yhteiskunnallisiin teemoihin että ihmisyyden tunne-elämän ja olemisen kirjoon.

- Mika Tepsa, Pola Ivanka 10.10.2025

Drag on sukupuolen uudelleenajattelemista leikin kautta.

- Lauri Lohi, Dj GummyBear 6.10.2025

Drag on sukupuoliperformanssia, sukupuolistereotyyppioita ja sukupuolirooleilla leikittelyä. Niiden ylivetämistä, niiden pilkkaamista ja niiden rakastamista.

- Jonas Kuusisto, Slaya Bit 7.10.2025

Drag-taiteelle on haastava löytää yksiselitteistä tiivistelmää, koska se on taiteenlajina hyvin laaja ja monipuolinen muoto. Jokainen tekijä tuottaa omaa drag-taidettaan omalla tavallaan ja haastaa jatkuvasti alan normistoa.

2.1 Drag ja sukupuoli

Drag käsittelee taiteenmuotona suurelta osin sukupuolta. Sille ominaista on ylikorostaa sukupuolipiirteitä ja leikkiä sukupuolistereotyyppioilla. Perinteisin drag-esiintyjä on drag queen eli naistyyppillisiä ulkoisia piirteitä korostava hahmo. Drag king puolestaan korostaa mieskehoa ja ulkomuotoa. Kaikki drag-hahmot eivät korosta kumpaakaan sukupuolta. On kuitenkin tyypillistä, että miehet etsivät queeneja eli drag kuningattaria ja naiset kingejä eli kuninkaita.

Tekijän omalla sukupuolokokemuksella ei hahmon valinnassa ole merkitystä. Dragiin liittyvästä sukupuolella ja seksuaalisuudella leikkittelystä huolimatta on hyvä muistaa, että sukupuolen kokemus, seksuaalisuus ja seksuaalinen suuntautuminen ovat kaikki keskenään eri asioita, jotka eivät liity dragiin ellei tekijä halua itse tuoda niitä esille.

Dragia ei ole esimerkiksi transvestisuus, eli ihmisen kokemus siitä, että hän tuntee silloin tällöin tarvetta eläytyä, pukeutua tai laittautua vastakkaiseen binääriseen sukupuoleen kuin mihin hänet on syntymässä määritelty (Huuska, 2021) tai transsukupuolisuus, eli ihmisen kokema vahva sukupuoliristiriita. Sukupuoliristiriidalla tarkoitetaan ihmisen tunnetta siitä, että hänen sukupuoli-identiteettinsä ei sovi yhteen syntymässä määritellyn sukupuolen kanssa (Seta, 2026).

Usein drag-tekijät ovat cissukupuolisia eli tyytyväisiä syntymässä määritellyn sukupuolensa kanssa. He kokevat drag-hahmonsa olevan erillinen rooli, jonka esittämisestä he saavat muun muassa voimaantumisen kokemuksia. Joillekin esiintyjille drag-hahmo voi olla hauska harrastus, yksittäinen kokeilu tai oman sukupuolen jatke, jonka kautta voi kokeilla asioita.

Esimerkiksi Linnea von Kattendam -taiteilijanimellä esiintyvä Ville Kekäläinen (2025) kuvaa omaa sukupuolokokemustaan dragin ulkopuolella seuraavasti:

Mä oon monesti sanonut, että paras hetki dragissa on se, kun mä saan poistaa sen kaiken meikin ja olla vaan oma itseni. Koen, että mä oon

kasvattanut niin paljon jo rohkeutta ja varmuutta tietyissä asioissa, että en osaa mieltä sitä enää, että voinko mä tehdä näin.

2.2 Drag taiteenlajina

Drag on esittävää taidetta usein joko teattereissa tai klubiympäristössä. Tyypillistä esityksille ovat performanssimaisuus ja lyhyet numerot. Drag on esitysmuotona hyvin rajatonta ja siihen voidaan liittää eri taiteen muotoja, kuten laulua, tanssia, sirkusta tai komediaa.

Perinteisessä drag-esityksessä esiintyjä viihdyttää yleisöä lipsync-numeroilla. Lipsyncissä esiintyjä mukailee taustalta kuuluvaa laulua huulillaan kuin laulaisi itse. Lipsync-numeroissa voi olla mukana lauluun sopiva tanssikoreografia, laulun sisältöä kuvaava näytelmä tai koominen klovneriaa mukaileva esitys. Lipsyncin erityisestä asemasta drag-taiteen osana kertovat kansainvälisen suosion saaneet Rupaul's drag race -ohjelman lopputaistelukohtaukset, joissa kaksi kunkin jakson tehtävissä huonoiten pärjännyttä queeniä taistelee paikastaan kilpailussa lipsyncin keinoin. Usein lipsyncin loppuhuipennuksena on legendaarinen tanssiliike death drop eli maahan kaatuminen toinen jalka taitettuna. Liike on väärin toteutettuna vaarallinen ja sen vuoksi sitä kuvataan kuoleman kaatumisena.

Dragin ilmaisemisen voi tehdä millä tahansa taiteilijalle itselleen sopivalla tavalla. Osa esiintyjistä hyödyntää esityksissään stand-uppia, taikuutta, runoutta, lavatehosteita, kuten pyrotekniikkaa tai projisointeja. Monesti drag muistuttaakin perinteistä teatteria tai musiikkiesitystä, mutta se erottuu performatiivisella sukupuolen esityksellä. Dragia voidaan käyttää taiteellisten tai poliittisten ulostulojen tekemiseen, mutta joskus dragin tarkoituksena on yksinkertaisesti pyrkimys viihdyttää.

2.2.1 Drag-hahmoja

Jokainen drag-hahmo rakentuu vähitellen eri lähtökohdista. Mika Tepsa (2025) kuvaa oman hahmonsa Pola Ivankan taustoja seuraavasti:

Muistan, kuinka lapsesta asti ihailin laulajia kuten. Lea Lavenia ja Katri Helenaa ja kuvittelin olevani musiikkivideossa, kun leikin järven rannalla. Vuosia myöhemmin, kun olin myymässä kaljaa Helsingin underground-klubilla ja näin drag-ryhmän esittämässä lapsuuteni idoleita tajusin, että drag on samaa lapsuuden leikkiä. Aika nopeasti sen jälkeen minulta kysyttiin, halusinko kokeilla itsekin esiintymistä ja esitin ensimmäisellä keikallani tietysti Leaa. Siitä se kaikki sitten lähti.

Hahmon taustalla voi siis olla oma ihailun kohde kuten. Laulaja tai se voi olla kokonaan itsekeksitty. Ville Kekäläinen (2025) luonnehtii omaa prosessiaan näin:

Minua pyydettiin malliksi valokuvaproduktioon, jossa kuvattavat esiintyisivät erilaisissa drag-rooleissa. En ollut koskaan tehnyt dragiä, mutta produktion valokuvaaja vinkkasi, että voisit sopia tällaiseen hyvin. Olin jotenkin ihan järkyttynyt, että en voi missään tapauksessa lähteä mukaan. Enhän minä uskalla. Mutta sitten minut suostuteltiin siihen, että saan valmiin hahmon ja asun. Se olisi geneerinen kissatäti ja ajattelin, että se on vain yksi kuva. Rupesin jossain vaiheessa kuvauksia miettimään, että tässähan voisi ollakin jotain. Tämä voisikin olla minun juttuni. Se oli sysäykseni dragin pariin.

Monet drag-tekijät sanovat, että drag-hahmo on heidän alter egonsa. Kirjallisuudessa alter egosta puhutaan silloin, kun kirjailija esiintyy teoksensa henkilönä joko suoraan tai piilotetusti (Tieteen termipankki, 2026).

Dragissa alter ego on yleensä sellainen puoli, jota arkielämässä ei tule näyttäneeksi, mutta lavalla niin uskaltaakin niin tehdä. Hahmon kautta voi olla

helpompi käsitellä vaikeita tai kielletyksi koettuja tunteita tai sanoa ääneen vaiettuja asioita. Siksi drag esitykset käsittelevätkin usein mielipiteitä herättäviä teemoja, esimerkiksi seksiä tai politiikkaa. Alter ego voi rikkoa rajoja, joita yhteiskunnan normisto säätelee.

Lauri Lohi (2025), taiteilijanimeltään Dj Gummybear kuvaa dragin poliittisia mahdollisuuksia näin:

Dragissähän keskeisenä elementtinä on poliittinen satiiri ja komedia. Niiden molempien keskiössä ovat valtasuhteet ja sen vinksauttamisen sekä uudelleen pohtimisen keinot. Drag ja komedia voivat olla väyliä näiden aiheiden käsittelyyn.

2.3 Dragin historiaa

Miehet ovat kautta historian pukeutuneet naisiksi ja naiset miehiksi.

Sukupuolikäsityksien sekoittelua on tapahtunut monina aikakausina välillä henkilöiden itsensä halusta ja välillä siihen velvoitettuna. Shakespearen teatterin kulta-aikana 1600–1700-luvuilla Romeo ja Julia -näytelmän Juliana nähtiin mies mekossa ajan normiston vuoksi, sillä naisten ei nähty sopivaksi esiintyä teatterissa. Ristiinpukeutumisesta löytyy merkintöjä niin Raamatun Vanhasta testamentista kuin Homeroksen Ilias ja Odysseia –eepoksistakin. Ristiinpukeutumisen voi kuitenkin näissä tapauksissa erotella dragista, sillä sen käsitettä ei ollut vielä keksitty (BBC, 2019).

Nykydragin synnylle on monia teorioita. Tämä johtuu siitä, että eri puolilla maailmaa dragia on alettu kokeilla eri aikoihin ja eri muodoissa. Tietyissä maissa drag on edelleen tabu eikä sen tekemistä nähdä hyväksyttävänä. Yhden teorian mukaan drag sellaisena, kuin se nykyään tunnetaan, voidaan katsoa alkaneen naamiais-kulttuurista 1800-luvun lopun Yhdysvalloista. Riehakkaat naamiaismenot antoivat vapautta leikitellä sukupuolirooleilla ja rikkoa niitä sallitusti. Osa homomiehistä kuitenkin koki häirintää naamaiskansan

vapautumisesta huolimatta ja sateenkaariyhteisöt alkoivat järjestää omia omia juhliansa. Drag balls eli drag-tanssiaisia tiedetään olleen ensimmäistä kertaa jo 1890-luvulla (Perälä, 2022, s.10).

1960-luvulle tultaessa ballroom eli tanssiaiskulttuurista oli tullut missikisoihin verrattavia kilpailuita. Kilpailuissa kisattiin eri kategorioissa, joista ulkonäkö, persoonallisuus ja taidot olivat suosituimpia. Femininistä kauneutta edustavat kilpailut tarjosivat transnaisille toteuttaa naiseuttaan turvallisessa ympäristössä. Rasistinen jaottelu ihonvärin mukaan kuitenkin sabotoi mustien ja latinaväestöjen mahdollisuuksia menestyä kilpailuissa. Syrjitty väestö perustikin omia ryhmiä, josta dragin house-kulttuuri sai alkunsa. Houset eli talot tarkoittavat drag-ryhmiä, joiden jäsenet tukevat ja opettavat toisiaan dragin tekemisessä. Ballroom-kulttuuri mahdollisti myös dragille ominaisen vogue-tanssilajin synnyn. Sen pääpaino on näyttävissä käsikoreografioissa ja laji elää edelleen tärkeänä osana ballroom-kulttuuria (Perälä, 2022, s.11).

Suomeen drag saapui 1970-luvun loppupuolella. Drag nousi vauhdilla yleisön suosioon, kun kesällä 1979 nähtiin Suomen ensimmäinen ammattimaisesti toteutettu drag-esitys osana Club Dianan avajaisia Ravintola Kaisaniemessä. Drag-esiintyjät Reijo Paukku & Guys villitsivät yleisöä ja toimivat merkittävänä virstanpylväänä suomalaisen drag-kulttuurin syntymiselle. Ansoituneen teatteriohjaajan suunnitteleman viihdespektaakkelin kautta drag sai suurempaa painoarvoa ja se ymmärrettiin varteenotettavaksi taidemuodoksi (Kalsto, 2024).

Drag-kilpailut saavuttivat Suomen 1997, kun Miss Drag queen –kilpailu järjestettiin ensimmäistä kertaa. Miss Drag queen –tittelin voitti silloin ensimmäisenä Heikki-niminen drag-taiteilija (Rastas, 2019).

Vuodesta 2009 lähtien amerikkalainen Rupaul's Drag Race –televisio-ohjelma on tuonut dragin osaksi popkulttuuria ja kansainvälisen huomion kohteeksi. Rupaul's Drag Race löytyy myös Suomen Netflix, MTV Katsomo ja Yle Areena suoratoistopalveluissa. Ohjelmassa drag queenit suorittavat erilaisia tehtäviä ja

kilpailevat vallitsevasta drag-kuninkaallisuudesta. Tehtävät vaihtelevat niin rap-lyriikoiden kirjoittamisesta leningin valmistukseen ja sketsiohjelmassa esiintymisestä paneelikeskusteluihin. Ohjelmaa juontaa drag queen Rupaul, joka tunnetaan myös lauluntekijä-laulajana ja kansainvälisen huomion saaneena vaikuttajana. Rupaul on ohjelman perustaja ja kasvokuva, mutta myös kilpailijoiden mentori. Ohjelma pyörii edelleen ja on tuottanut useita kausia myös eri maissa.

Drag racen estetiikka on hyvin värikästä, huumorintajuista ja pyrkii vahvistamaan omana itsenään hyväksytyksi tulemisen teemaa. Jokaisen jakson lopuksi Rupaul toteaaakin: “If you can’t love yourself, how in the hell you can love somebody else?” eli “jos et voi rakastaa itseäsi, miten helvetissä voisit rakastaa ketään muutakaan?”.

3 Dragin opettaminen seniori-ikäisille

3.1 Seniorit kohderyhmänä

Seniorin määritelmänä pidetään yleensä 65 vuotta täyttänyttä henkilöä. Ikäryhmää kuvaavaa yhtä ainoaa sanaa ei ole olemassa, vaan termi on usein hyvin kokemuksellinen.

Vanhuspalvelulaissa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeutettua väestöä eli ennen vuotta 1965 syntyneiden kohdalla 65 vuotta täyttäneitä. Iäkkäällä henkilöllä taas tarkoitetaan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta (Vanhustyön Keskusliitto, 2026).

lällä on erilaisia merkityksiä: fysiologinen, psykologinen, sosiaalinen ja biologinen ikä tarkoittavat eri asioita, mutta ovat saman ilmiön eri ulottuvuuksia. Fysiologinen ja biologinen ikä viittaavat ihmisen kuntoon. Psykologinen ja sosiaalinen ikä puolestaan kertovat esimerkiksi ihmisen mielen kehitystasosta tai taidoista kohdata muita ihmisiä. Iän ulottuvuudet eivät aina kulje kehon konkreettisen iän kanssa samaa tahtia (Verneriverkkopalvelu, 2024).

Ikääntymisen määrittely siis vaihtelee suuresti iän eri merkitysten vuoksi. Useista merkityksistä huolimatta länsimaissa käsitys vanhuuden alkamisesta ja etenemisestä perustuu yleensä biologiseen ja lääketieteelliseen näkökulmaan. Tämän näkökulma on ongelmallinen, koska se korostaa toimintakyvyn laskun ja ikääntymisen välistä suhdetta. Terveyslähtöisellä lähestymistavalla pyritään syrjäyttämään tautilähtöistä lähestymistapaa terveyteen. Se pyrkii vahvistamaan ajatusta siitä, että toimintakykyä kehittämällä voidaan välttää sen rappeutumista. Terveyslähtöinen lähestymistapa kannustaa toimintakykyä ylläpitävään ja kuntouttavaan toimintaan elämän eri vaiheissa (Verneriverkkopalvelu, 2024).

Seniorit eroavat kohderyhmänä esimerkiksi lapsista ja nuorista erityisesti terveydellisten haasteidensa vuoksi. Osaa senioreista voi helposti verrata toimintakyvyltään työssäkäyviin aikuisiin. Toisaalta kaikki seniorit eivät enää pysty tekemään mitään omaehtoisesti. Senioreiden toimintakyvyn kirjo on siis laaja, mutta on tosiasia, että iän myötä terveyshaasteet useimmiten lisääntyvät ja niihin pitää reagoida. Siksi teatteri-ilmaisun ohjaajan näkökulmasta senioreiden ohjaamisessa pitää ottaa laajasti asioita huomioon. Työskentelyn suunnittelussa auttavat taustatiedot, joita ihmisten terveydentiloista on mahdollista saada. Aina tietoa ei kuitenkaan ole saatavilla tai sitä ei luottamuksellisuuden vuoksi voida jakaa. Tällöin on hyvä valmistella useampia tapoja toimia mikäli kesken harjoitteiden ilmenee, ettei jokin asia onnistukaan.

Senioreiden ikäskala on 65-vuotiaasta yli 100-vuotiaaksi asti. Senioreista puhuttaessa on siis kyse hyvin isosta kohderyhmästä, jossa eri ihmisillä voi olla yli 30 vuotta ikäeroa ja silti heidät luetaan saman ikäryhmän alle. Isossa kohderyhmässä kaikilla yksilöillä on erilaisia tarpeita, minkä vuoksi on vaikeaa yleistää mitään senioreihin liittyen. On kuitenkin hyvä muistaa, että teatteri-ilmaisun ohjaaja ei ole sosiaali- ja terveysalan ammattilainen, vaan taidepedagogi. Toimintaan vaikuttavista terveydellisistä haasteista on hyvä olla tietoinen, mutta on osallistujan itsensä, hänen hoitajansa tai läheisensä tehtävä kommunikoida niistä. Teatteri-ilmaisun ohjaaja ei myöskään ole terapeutti, joten aktiivinen kriisityö tai mielenterveyden hoitaminen jätetään toiminnan ulkopuolelle ellei paikalla ole sen alan ammattilaista. Taiteen positiiviset mielenterveysvaikutukset ovat tietenkin hieno osa dragia ja niistä voidaan iloita yhdessä.

3.2 Oma opetusideologiani

Monet drag taiteilijat ovat täysin itseoppineita, eikä heillä ole ollut käytössään muuta opetusmateriaalia kuin internet tai muut drag esitykset. Slaya Bitt -

taitelijanimellään esiintyvä Jonas Kuusisto (2025) kertoo drag-matkansa alkusysäyksestä näin:

Muutin peruskoulujen jälkeen Vantaalle ja pääsin omanlaisten ihmisten pariin. Olimme tutustuneet ystäväporukkani kanssa netissä ja halusimme kaikki tehdä dragia. Puhuimme siitä, että meillä olisi oma dragryhmä ja päädyimme katsomaan Ben de la Crem drag-taitelijaa, joka vieraili Suomessa 2016. Se oli ensimmäinen Rupaul's Drag Race queen, joka tuli Suomeen. Näimme samalla ensimmäistä kertaa Suomalaista dragia ja underground dragia. Tiesimme Jukka koot ja muut, mutta kun tutustuimme underground-dragiin, niin näimme viimein itsemme siinä.

Undergroundilla tarkoitetaan valtavirran vastaista (Kiasma, 2026).

Drag on aina ollut ainutlaatuinen taiteen muoto, joka kaihtaa kaikenlaisia sääntöjä ja normeja. Siispä kuka vain voi päättää alkaa tehdä dragia ilman opetusta tai pohjustusta. Oma opetusideologiani dragin suhteen on kuitenkin aina ollut se, että opetan heitä, jotka ovat kiinnostuneita dragista enkä varsinaisesti heitä, jotka jo tekevät sitä. Taustani on teatteripedagogiassa ja näyttelijäntyössä. Haluan opetuksellani tarjota ennemminkin suuntaviivoja, esimerkkejä ja inspiraatiota niille, jotka haluavat kokeilla dragin saloja.

3.3 Työskentelyn suunnittelu ja pohjustus

Työskentelin työharjoittelijana osana Helsingin Kaupunginteatterin yleisötyön Taidetta ikääntyneiden koteihin – hanketta. Hanke on toiminut vuodesta 2021 ja sen tavoitteena on tuoda teatterielämyksiä sekä osallistavaa taidetoimintaa sellaisten helsinkiläisten senioreiden luokse, jotka eivät enää itse pääse paikanpäälle teatteriin. Yleisötyö on järjestänyt hankkeen tiimoilta lähi vuosina muun muassa Tarinasta teatteriksi - senioriryhmän toimintaa ja esityksiä sekä

kouluttanut senioreiden parissa toimivia ammattilaisia taiteen hyödyntämisestä (Helsingin Kaupunginteatteri, 2026). Hankkeen alaisuudessa järjestettiin myös Aika loistaa – senioriteatterifestivaali, joka oli yli 65-vuotiaille suunnattu esittävän taiteen festivaali. Festivaali järjestettiin Helsingin Kaupunginteatterilla 30.-31.3.2026 ja ohjelmistossa oli monenlaisia senioreille suunnattuja taide-elämyksiä ja työpajoja.

Harjoitteluni osana minulta tilattiin työpaja festivaaleille. Sain sen sisällön suhteen vapaat kädet. Työpajan keston aikaraja oli yksi tunti. Heti suunnitteluni alussa drag nousi aiheeksi, jota halusin lähteä työstämään yhdessä senioreiden kanssa.

Haastattelin kohderyhmää syksyllä 2025 osana työharjoitteluani ja tutkin samalla millaisesta drag-toiminnasta seniorit olisivat kiinnostuneita. Puhuimme monien haastateltavien kanssa omasta itsevarmuudesta sekä siitä, miten heidän ikäpolvensa on kasvatettu olemaan kilttejä ja näkymättömiä. Keskustelujen pohjalta lähdin työstämään työpajaa, jossa drag tulisi osallistujille tutuksi ja he pääsisivät luomaan omia hahmojaan turvallisessa ilmapiirissä. Halusin osallistujien saavan toiminnasta juuri niitä kokemuksia, joita he tällä hetkellä kaipasivat: nähdyksi tulemistä ja korjaavia kokemuksia omasta arvokkuudesta. Näin syntyi idea voimahahmo-työpajasta.

3.3.1 Dragin tuntemattomuus senioreille

Merkittävin havaintoni keskusteluissa dragista senioreiden kanssa oli, että drag on seniori-kohderyhmälle usein uusi taiteenlaji. Tämä johtuu siitä, että drag on rantautunut Suomeen vasta nykyisten senioriemme nuoruusvuosien jälkeen. He ovat myös eläneet valtaosan elämästään aikana, jolloin esimerkiksi tasa-arvoinen avioliittolaki ei ollut vielä astunut voimaan ja homoseksuaalisuutta on pidetty sairautena. Vaikka drag ei liitykään seksuaaliseen suuntautumiseen, se on aina ollut iso osa sateenkaariyhteisön kulttuuria. Sateenkaariyhteisö tarkoittaa kaikkia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia ihmisiä, jotka

yhdessä muodostavat yhteisön. Sateenkaariyhteisöä yhdistävät esimerkiksi tarve turvalliselle yhteisölle, yhteiskunnan normien haastaminen, kulttuuri sekä sateenkaarioikeuksien puolustaminen ja edistäminen (Seta, 2026).

Drag-taiteilijoissa on paljon seksuaalivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä ja siksi se on helposti yhdistetty homoseksuaalisuuteen. Seniori-ikäpolvi on elänyt aikaa, jolloin homoseksuaalisuutta ei vielä hyväksytty Suomessa ja näin myös drag on saattanut jäädä taiteenlajiksi, josta ei ole puhuttu avoimesti muualla kuin sateenkaariyhteisössä. Ennakkoluulot ovat vaikuttaneet laajasti sateenkaariyhteisön maineeseen, joten ei ole ihme, että drag on jäänyt senioreillemme vieraaksi. Onneksi tasa-arvoisen avioliittolain hyväksymisen jälkeen vuonna 2017 yleinen keskustelu seksuaalivähemmistöistä on muuttunut positiivisempaan suuntaan ja drag on tavoittanut erilaisia yleisöjä (Seta, 2017).

3.3.2 Voimahahmo-työpajan suunnittelu

Voimahahmo-idea syntyi, jotta dragista saataisiin kerrottua senioreille heille ymmärrettävässä muodossa. Voimahahmo tarkoittaa henkilöä, joka edustaa voimaa ja auktoriteettia. Se vastasi hyvin kohderyhmän kertomaan tarpeeseen nähdäksi tulemisesta ja oli konsepti, josta saisi helposti kiinni.

Voimahahmo-työpajassa drag toimii työskentelyn pohjalla, mutta sitä ei tuoda esiin dragille perinteisellä sukupuolileikittelyn tavalla, vaan painopiste on hahmon luomisessa. Käytössä on lisäksi tekniikoita klovneriasta ja improvisaatiosta. Dragin ydin on kuitenkin mukana itseilmaisussa ja itsevarmuuden vahvistamisessa. Työpajassa hyödynnettyjen puvustusten valinta tehtiin drag-kulttuuria ajatellen ja mukana oli dragille ominaisia elementtejä kuten. Peruukkeja, puuhkia ja näyttäviä asusteita

Työpajan konkreettinen suunnittelu alkoi keräämällä harjoitteita, jotka parhaiten tukisivat voimahahmon luomisessa. Hyödynsin suunnittelussa omaa

harjoitepankkiani sekä klovneria-, improvisaatio- ja hahmonrakennusharjoitteita, joita löysin eri harjoitekokoelmista internetistä.

Tiesin suunnitteluvaiheessa, että tulisin ohjaamaan yhden harjoitustyöpajan Töölön Seniorikeskuksella sekä kaksi työpajaa Aika loistaa -festivaaleilla. Töölön osallistujista sain ennakkotiedon, että Töölön osallistujissa tulisi olemaan useita henkilöitä, jotka käyttäisivät apuvälineitä, kuten pyörätuolia ja rollaattoria. Festivaaliosallistujista en saanut lainkaan ennakkotietoja, koska ilmoittautumiset kerättiin vasta työpajapäivinä. Työharjoitteluni ohjaaja Reetta Kankare, joka on toiminut Taidetta ikääntyneiden koteihin -hankkeessa pitkään osasi kuitenkin pohtia kanssani millaisia festivaalien kävijät todennäköisimmin olisivat. Festivaaleilla vierailu vaatisi kykyä liikkua tai saada mukaan avustaja, joten saatoimme olettaa, että kävijöillä on hyvä fyysinen toimintakyky.

Fyysinen toimintakyky on yksi toimintakyvyn osa-alueista, johon kuuluvat muun muassa lihasvoima, liikkuvuus, kestävyys ja tasapaino (Vanhustyön keskusliitto, 2026).

Pohdin suunnittelussa mahdollisia riskejä ja kirjasin suunnitelmapohjaan lisäharjoitteita siltä varalta, että jokin ei toimisi tai harjoitteita tarvittaisiin lisää. Pysin työpajasuunnitelmassa siihen, että harjoitteisiin voisi osallistua erilaisista fyysisen toimintakyvyn tasoista lähtien. Olin saanut runsaasti perehdytystä työpajan suunnitteluun ja toteuttamiseen syksyllä 2025, kun olin tutustumassa yleisötyön toimintaan kevään pidempää harjoittelujaksoa varten. Seurasin silloin muun muassa ohjaajani Reetta Kankareen työskentelyä.

3.3.3 Turvallisuuden huomioiminen suunnitteluvaiheessa

Pedagoginen turva tarkoittaa paineettomasta vuorovaikutuksesta syntyvää oppimisen ja opettamisen turvaa. Tällöin osapuolet voivat keskittyä oppimiseen ja opiskelutoimintaan ilman pelkoa asiattomasta kohtelusta. Keskiössä paineettomuuden kokemuksen syntymiselle on osapuolten tunne omana itsenä

hyväksytyksi tulemisesta senhetkisine valmiuksineen ja kykyineen (Hurme&Kyllönen, 2025, s.3).

Turvallisuus ja osallistujan kokemus siitä, että hänet otetaan huomioon, on kaikessa esittävän taiteen opetuksessa kaikista tärkeintä. Jos oppilas kokee olonsa turvattomaksi tai epämiellyttäväksi, hän ei pysty antautumaan oppimiselle. Opettajan velvollisuus on hoitaa tarpeellinen pohjustustyö, kuten ryhmäyttäminen, jotta oppimistila on turvallinen. Drag-taiteessa tämä nousee esille erityisesti silloin, kun osallistujan on mentävä omalle epä mukavuusalueelleen. Oppiminen on aina egoon kohdistuva loukkaus (Eddo-Lodge, 2021, s.224) eli uudet haastavat asiat tuntuvat ajoittain epä mukavilta ja sen huomioiminen on opettajan ammattitaidon ydintä.

Turvallisuus nousi keskiöön voimahahmo-työpajan puitteiden ja harjoitteiden valinnassa. Ensin oli tärkeää keskittyä fyysiseen turvallisuuteen, jotta työpajassa minimoitaisiin onnettomuuksien riskit. Fyysinen turvallisuus tarkoittaa kokonaisvaltaisten turvallisuuden edellytyksien täyttämistä, jotta oppimisympäristö olisi vaaraton.

Fyysisen turvallisuuden varmistamiseen kuuluu muun muassa rakennusten ja järjestelmien kunnossapito, jotta puutteelliset ominaisuudet eivät aiheuta käyttäjille vaaratilanteita (Opetushallitus, 2026).

Osallistujien liikuntarajoitteet Töölön Seniorikeskuksella tuli ottaa huomioon liikunnallisia toimintoja vaativissa harjoitteissa. Pyörätuolia apuvälineenä käyttävät seniorit eivät usein pysty nousemaan ylös tai liikkumaan vapaasti. Kädet voivat kuitenkin toimia normaalisti ja lähdinkin pohtimaan harjoitteita ylävartalon toiminnan kautta. Pysin ottamaan suunnittelussa myös huomioon senioreille tyypillisen kuulon huonontumisen. Useilla senioreilla on käytössään kuulolaite, jolla pyritään parantamaan tai kokonaan palauttamaan kuuloa. Suljetuissa julkisissa tiloissa kuulolaitteiden käyttäjät pyritään huomioimaan

induktiosilmukan ohjekartalla. Induktiosilmukan toimintaan tietyissä tiloissa voi vaikuttaa esimerkiksi ilmaston ääni.

Induktiosilmukka on äänensiirtojärjestelmä, joka pyrkii havaitsemaan ja siirtämään sähkömagneettisia kenttiä kuulon parantamiseksi (Kuuloliitto Ry, 2020, s.34).

Kirjasin työpajasuunnitelmaan mahdollisia riskejä, kuten liukkaan lattian, pienen tilan haitat ja induktio-silmukan puuttumisen. Tiedostin myös työpajan aikarajan aiheuttamat haasteet. Tunti on tiivis aika ja sen sisälle mahtuu vain muutamia harjoitteita. Ryhmäyttämiseen ei täten voinut käyttää liikaa aikaa.

Ryhmäyttämällä tarkoitetaan prosessia, jonka tarkoituksena on vahvistaa ryhmän luottamusta, keskenäistä vuorovaikutusta ja viihtymistä.

Ryhmäyttämällä pyritään edistämään ryhmän jäsenten tunnekokemusta siitä, että he tuntevat toisensa ja näin kokevat olonsa ryhmässä turvalliseksi.

Ryhmäyttäminen on edellytys kannustavan oppimisympäristön muodostumiselle ja siihen voidaan käyttää esimerkiksi tutustumisleikkejä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2023).

3.4 Harjoitteet ja metodit

Tässä luvussa kerron Voimahahmo-työpajan harjoitteista ja metodeista, joita voi hyödyntää senioreille suunnatussa drag-työskentelyssä. Harjoitteet on tarkoitettu kohderyhmälle, joka pystyy vielä kongnitiivisiin toimintoihin ja fyysisiin tehtäviin.

Kognitiivisilla toiminnoilla tarkoitetaan tiedon käsittelyyn liittyviä toimintoja eli muun muassa havaitsemista, ajattelua ja muistamista (Kataja, Teinikivi ja Hämäläinen, 2022, s.5).

3.4.1 Alustus ja esitteleminen

Työpaja on hyvä aloittaa esittelyillä, jotta osallistujat saavat tarpeellista taustatietoa työpajan sisällöstä ja kulusta.

Ohjaajan ja työpajan esittely

Työpaja aloitetaan ohjaajan esittelyllä, jotta osallistujat voivat kääntyä hänen puoleensa tarvittaessa ja kaikki tietävät kuka työpajaa johtaa. On tärkeää määritellä opetustilanteen valtasuhteet heti aluksi, jotta ne pysyisivät selkeinä toiminnan läpi. Ryhmän turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat kokemukset siitä ovatko valtasuhteet selkeitä ja kuinka toimintaa johdetaan. Ammatilaisen tulisi oman asemansa ja vastuunsa vuoksi olla se, joka heti määrittelee vallan sijainnin ja pitää siitä kiinni. Ammatilaisen tulee kuitenkin johtaa ryhmää inhimillisellä otteella ja pyrkiä näkemään hyvää oppilaissaan. Keskeistä turvallisen johtajuuden muodostumisessa on ammatilaisen ryhmäntuntemus, jonka kautta hän tietää millaisesta valtaan liittyvästä lähestymistavasta oppijat hyötyvät eniten (Hurme&Kyllönen, s.12-13, 2025).

Jokaisella ryhmällä on jokin perustehtävä ja ryhmä jakaa keskenäisen tietouden siitä, keitä ryhmässä on sekä missä ajassa ja tilassa se toimii. Jo ensimmäisessä tapaamisessa on hyvä vastata peruskysymyksiin: kuka, mitä, missä ja milloin. Ryhmän on myös oleellista tietää, mitä on tarkoitus tehdä ja millä tavalla. Ryhmäläisille on tarpeellista antaa tilaa myös kysyä kysymyksiä. Kysymyksiin vastaaminen vahvistaa turvallisuutta, läpinäkyvyyttä, ryhmän rajoja ja sitouttaa ryhmää (Ora, 2005, s.108).

Ohjaajan on siis hyvä kertoa alkuun, mihin työpajaan osallistujat ovat saapuneet, kauanko se kestää ja mikä työpajan idea on lyhyesti. On myös osallistujakokemuksen kannalta tärkeää esitellä tila, jossa toimitaan ja kertoa, mistä wc-tilat löytyvät. Osallistujakokemus tarkoittaa jokaisen toimintaan osallistuvan ihmisen tunnekokemusta esimerkiksi työpajan sujuvuudesta ja

mielekkyydestä. Siihen vaikuttavat heti negatiivisesti asiat, jotka tuntuvat osallistujasta sekavilta tai ikäviltä.

Ohjaaja voi kertoa itsestään haluamiaan asioita, joista vähintään tulee mainita nimi ja mistä ohjaaja tulee. Tämän lisäksi ohjaaja voi kertoa taustastaan ja koulutuksestaan tai mainita jos toiminta on esimerkiksi osa hänen opintojaan. Tällöin osallistujat tietävät olevansa mukana ohjaajan oppimiskokemuksessa. On pedagogin itsensä päätettävissä millaisen roolin hän itselleen ottaa tilanteen ohjaajana.

Ammattirooli määräytyy hyvin pitkälle oman persoonan mukaan. Haastavien tilanteiden ja jaksamisen kannalta helpottaa, jos pedagogi hahmottaa oman tapansa harjoittaa rooliaan ja pysyy sen takana (Hurme&Kyllönen, s.8, 2025).

Turvallisemman tilan periaatteet

Pedagogi toimii ryhmän johtajana ja on velvollinen johtajan asemastaan asettamaan ryhmälle rajat. Rajat asetetaan määrittelemällä ryhmälle yhteiset käyttäytymisen säännöt esimerkiksi tekemällä draamasopimuksen. Pedagogin työ sosiaalisen toiminnan ohjaajana on suurelta osin vuorovaikutuksen havainnointia ja siihen reagoimista. Tarvittaessa pedagogin tulee puuttua ryhmän toimintaan ja ohjata se oikeaan suuntaan. Rajojen asettamisen tulee olla johdonmukaista ja selkeää (Hurme&Kyllönen, 2025, s.14-15).

Helsingin Kaupunginteatteri on linjannut käyttävänsä toiminnassaan turvallisemman tilan periaatteita, joten olin myös työpajassani velvollinen noudattamaan niitä. Helsingin Kaupunginteatterin nettisivuilla kerrotaan, että teatterin tavoitteena on rakentaa turvallista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä, jossa jokainen tuntee itsensä aidosti tervetulleeksi. Samalla teatteri haluaa edistää tasa-arvoisempaa, yhdenvertaisempaa ja saavutettavampaa teatteria. Teatteri linjaa periaatteikseen seuraavat asiat:

- *”Emme salli syrjintää, häirintää, ahdistelua, kiusaamista tai muuta epäasiallista käytöstä teatterin tiloissa ja tapahtumissa. Jokaisella on vastuu puuttua tällaisiin tilanteisiin välittömästi.*
- *Kunnioitamme jokaisen henkilökohtaista tilaa, koskemattomuutta ja oikeutta itsemäärättelyyn.*
- *Kuuntelemme ja kunnioitamme toistemme mielipiteitä sekä kannustamme avoimeen ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Luomme myönteistä ilmapiiriä ympärillemme.*
- *Kohtelemme kaikkia tasa-arvoisesti. Vältämme oletuksia ulkoisiin ominaisuuksiin, puheeseen tai toimintaan perustuen. Ihmisten moninaisuus ja yksilöllisyys on meille rikkaus”*

(Helsingin Kaupunginteatterin nettisivut, 2026)

Helsingin Kaupunginteatterin turvallisemman tilan periaatteet esiteltiin osallistujille työpajan aluksi. Lisäks lisäsin itse kohdan siitä, että poliittiset ja uskonnolliset keskustelut jätetään työpajan ulkopuolelle. Linjauksen tarkoituksena oli ennaltaehkäistä Voimahahmo-teeman kääntymistä ikävällä tai turvattomalla tavalla poliittiseksi tai uskonnolliseksi aiheeksi. Linjasimme myös yhteisymmärryksessä osallistujien kanssa, että työpajan aikana ei saa kuvata.

Voimahahmon konseptin esittely

Jotta osallistujat saisivat vielä paremman käsityksen työpajan toiminnasta, esitellään työpajan pääpainopiste, tässä tapauksessa voimahahmo ja sen luominen. Käytin omissa työpajoissani hyödyksi dia-esitystä, jossa oli lyhyitä kysymyksiä ja lauseita. Ensimmäiseksi kysyin tietääkö joku jo valmiiksi mikä voimahahmo on. Näin pyrin vahvistamaan avoimen keskustelun kulttuuria ja osallistujien toimijuutta ryhmässä.

Inhimillisen toimijuus tarkoittaa ihmisten kykyä rakentaa oma elämäkulkunsa itselle mieleiseksi tehden valintoja ja päätöksiä oman elinpiirinsä mahdollisuuksien rajoissa. Toimijuus on siis kykyä vaikuttaa asioihin

(Vanhustyön keskusliitto, 2026). Työpajassa pyrittiin vahvistamaan osallistujien toimijuutta siten, että heitä pyydettiin osallistumaan keskusteluun.

Keskustelimme osallistujien ehdottamista vastauksista, minkä jälkeen näytin voimahahmon määritelmän dia-esitykseltä.

Voimahahmo on hahmo tai henkilö, joka edustaa auktoriteettia ja voimaa. Hahmon tarkoitus on luoda turvaa ja itsevarmuutta vaikeisiin hetkiin elämän varrella. Voimahahmo voi olla esimerkiksi elokuvista tai kirjallisuudesta tuttu hahmo tai sen voi luoda itse (Sivistyssanakirja, 2026).

Kerroin, että työpajan painopisteen on voimahahmon luomisessa itse ja näytin inspiraationi omaan voimahahmoon, joka on drag queen Rupaul. Näytin myös muiden julkisuuden henkilöiden kuvia ja ohjeistin osallistujia pohtimaan haluavatko he ottaa jostain oman elämänsä idolista inspiraatiota voimahahmoonsa. Voimahahmotyöskentelyn tarkoitus ei kuitenkaan ollut matkia valmista hahmoa tai henkilöä, vaan valita hahmon olemus teatteriharjoitteiden ja ulkomuodon kautta.

3.4.2 Voimahahmon ulkonäkö ja nimeäminen

Puvustus

Puvustus ja hahmon ulkomuoto ovat dragin keskeisimpiä elementtejä. Koska voimahahmo-työpajassa aikarajoituksena oli vain tunti, tukeuduimme puvustukseen dragille ominaisten näyttävien maskeerauksien sijaan. Sain Helsingin Kaupunginteatterilta lainaan runsaasti erilaisia asusteita ja pukuja. Pyrin valitsemaan sellaisia vaatteita, joita olisi helppo pukea nopeasti ja käyttää pyörätuolista käsin. Valikoimaan päätyikin eniten liivejä, paitoja, puuhkia ja päähineitä. Lisäksi pyrin huomioimaan vaatekokoja valitessa sen, että ihmiset tulisivat pukemaan vaatteet omien vaatteidensa päälle. Yhtenä kriteerinä puvustusvalinnoille oli myös näyttävyyys, jotta hahmoon olisi helpompi heittäytyä.

Työpajassa puvustuksen valinta toteutettiin vapaassa järjestyksessä ja jokainen sai valita itseään innostavan asun. Osa inspiroitui enemmän päähineistä ja osa valitsi kokonaan uuden asun itselleen. Puvustuksen valinta herätti ryhmissä hilpeyttä ja kaikki olivat lopulta tyytyväisiä omiin vaatteisiinsa.

Nimen valitseminen

Nimen valitseminen toteutettiin adjektiivi-korteilla, joissa lukee erilaisia positiivisia adjektiiveja. Pysin adjektiiveja rajatessa ottamaan mukaan sanoja, jotka kuvaisivat ihmisiä dramaattisemmalla tavalla kuin arkielämässä on totuttu. Mukana olivat esimerkiksi: sanat kunnioitettu, elinvoimainen ja hurja.

Kortit jaettiin osallistujille satunnaisessa järjestyksessä niin, etteivät he itse saaneet päättää sanaa. Tarkoituksena oli tarjota osallistujille sellaisia adjektiiveja, joita he eivät välttämättä itse valitsisi, jotta he pääsisivät myös haastamaan itseään voimahahmon luomisessa.

3.4.3 Voimahahmon esitteleminen

Herääminen

Herääminen on klovneriasta tuttu harjoite, jossa tavoitteena on siirtyä omasta arki-itsestä hahmoksi, mikä tehdään lyhyen liikkeellisen toiminnon kautta. Voimahahmo-työpajassa herääminen toteutettiin siten, että ryhmä muodosti piirin ja jokainen kääntyi selkä kohti piirin keskustaa. Osallistujat ohjeistettiin katsomaan alaviistoon tai sulkemaan silmänsä ja nostamaan katseensa, kun he olivat siihen valmiita. Katseen nostamisen jälkeen kaikki kääntyivät kohti piirin keskustaa ja näkivät toisensa. Liikkeellisyydellä pyrittiin selkeyttämään hahmoon siirtymisen prosessia ja ajatusta siitä, että osallistujat muuttuivat voimahahmoikseen kääntyessään kohti piirin keskustaa.

Voimahahmojen muotinäytös

Heräämisen jälkeen siirryttiin hahmojen esittelyyn, joka toteutettiin voimahahmojen muotinäytös -harjoitteella. Harjoitteessa ryhmä jakautui kahtia ja muodostaa kaksi riviä vastakkain toisiaan. Rivit toimivat samalla jonoina. Vuorotellen kummankin jonon ensimmäinen astui rivien keskelle ja esitteli voimahahmonsa muille. Tämän jälkeen vuorossa oleva kulki rivien välistä toisten osoittaessa suosiotaan suurieleisesti. Osallistujia kannustettiin suureen itseilmaisuuksiin ja ottamaan tilaa esittelyssään.

Ohjaajan tukea ja kannustusta tarvitaan rakentamaan tilanne toiminnalliseksi. Leikkisä ja suvaitseva ilmapiiri on isossa osassa työn sujuvuutta. Ohjaajan tulee pyrkiä ottamaan kaikki ryhmän jäsenet huomioon mukaansa tempaavalla ohjaamisella (Ora, 2005, s.111).

Voimahahmojen disco

Löytääkseen voimahahmon ominaisen tavan liikkua osallistujat lähtivät liikkeelle ja kokeilemaan erilaisia liikkumisentapoja. Liikkuminen toteutettiin musiikin soidessa taustalla. Osallistujat ohjeistettiin etsimään voimahahmon tapaa kävellä, tanssia discossa, tervehtiä kaveria ja liikkua eri ympäristöissä. Liikkeellisyydessä kannustettiin kokeilevuuteen ja heittäytymiseen, jotta päästään irti omasta liikkumisen tavasta arjessa. Tavoitteena oli saada konkreettista rakennusmateriaalia oman hahmon fysiikalle ja samalla sisäiselle mielenmaisemalle. Erityisesti tervehdyksissä voi ottaa käyttöön ääntä ja antaa mielikuvituksen tuottaa sisältöä voimahahmon tyypillisestä tavasta toimia.

3.4.4 Syventäviä harjoitteita

Ovi-harjoite

Ovi-harjoitteessa jokainen voimahahmo saapui vuorotellen huoneeseen näkymättömästä ovesta. Heidät ohjeistettiin ottamaan lyhyt hetki omaa valmistautumista varten ennen ovesta saapumista ja sitten tervehtimään muita voimahahmon omalla tervehdyksellä. Tämän jälkeen he voivat kertoa jotain muuta voimahahmolle tyypillistä kuten. Mistä hän tulee tai mitä hän ajattelee juuri sillä hetkellä. Muun kuin tervehdyksen sanominen ei ollut pakollista, vaan voimahahmo sai tervehdyksen jälkeen myös poistua. Harjoitteen tavoitteena oli antaa jokaiselle tila tutkia oman voimahahmonsa kehittymistä edellisten harjoitteiden perusteella ja esitellä hahmonsa muille. Samalla tapahtuu muiden osallistujien mallioppimista.

Mallioppimisella tarkoitetaan oppimista, joka perustuu toisten toiminnan seuraamiseen ja sen toistamiseen oppimisen johdosta (Tieteen termipankki, 2026).

Patsaat

Patsas-harjoite on perinteinen näyttelijäntyön ja improvisaation harjoite, jossa on tavoitteena luoda ihmispatsaita eri teemojen ympärille. Patsaat muodostetaan siten, että joku osallitujista asettuu tilan keskelle, ottaa jonkin asennon ja kertoo mitä asiaa tai ihmistä esittää. Sitten muut osallistujat tai osa heistä tulevat mukaan osaksi patsasta ja kertovat aina, mitä esittävät. Tämän jälkeen ensimmäisenä patsaaseen asettunut henkilö päättää kuka patsaaseen jää. Harjoite etenee siis esimerkiksi näin: henkilö A saapuu tilan keskelle ja kertoo olevansa puu. Henkilö B liittyy patsaaseen ja kertoo olevansa puusta roikkuva omena. Henkilö C tulee mukaan ja kertoo olevansa mato omenassa. Henkilö A päättää, että henkilö C eli mato omenassa jää patsaaseen, jolloin henkilö A ja henkilö B poistuvat. Henkilö C aloittaa uuden patsaan olemalla mato omenassa.

Voimahahmo-patsaat muodostuivat eri teemojen kautta. Ohjaaja antoi teemoiksi esimerkiksi voimakkaimman päivän ikinä, voimaantumisen hetken tai

voittajan. Teemoilla pyritään vahvistamaan hahmojen yhteistyötä ja luomaan kuvia, joissa voimahahmot tuovat voimaa myös osallistujien arkielämässä.

Elävät patsaat

Elävät patsaat –harjoite toimii samalla periaatteella kuin patsaat, mutta tässä harjoitteessa patsaat heräävät eloon. Kun patsas on muodostunut useammasta henkilöstä, ohjaaja pyytää patsasta heräämään eloon ja lavalla oleva ryhmä esittää lyhyen kohtauksen kyseisen patsaan toiminnasta. Tavoitteena on syventää edellistä harjoitetta improvisaation keinoin ja heittäytyä voimahahmon rooliin.

Pahimman vihollisen kohtaaminen

Pahimman vihollisen kohtaaminen eli lopputaistelu on hyvä toteuttaa viimeisenä harjoitteena, jotta voimahahmoille saadaan selkeä voiton hetki ennen niiden purkamista. Harjoituksen alussa hahmot ohjeistettiin aluksi ottamaan mielikuvitussäkistä jonkinlainen taisteluse. Ase voi olla mikä tahansa ensimmäisenä mieleen juolahtava asia. Aika loistaa – festivaaleilla aseiksi valikoitui muun muassa harava, halaus ja multa. Aseen tehtävänä oli toimia voimahahmon työkaluna taistelussa ja virittää mielikuvitusta toimintaan. Aseen valinnan jälkeen ohjaaja pyysi osallistujia pohtimaan mielessään sitä, kuka hahmon pahin vihollinen voisi olla. Viholliseen sai ottaa inspiraatiota omasta henkilökohtaisesta elämästä tai sen saattoi keksiä itse. Osallistujat kohtasivat näkymättömän vihollisensa ja vastustivat tätä tehden improvisoituja taisteluliikkeitä musiikin soidessa. Ohjaaja voi ohjeistaa käyttämään tanssia tai eri liikkeellisiä tasoja taistelussa. Taistelu sain kummuta vapaamuotoisesti osallistujan mielikuvituksesta eikä sille ollut yhtä oikeaa muotoa tai tapaa. Taistelun loppuvaiheessa osallistujat ohjeistettiin kerääntymään yhteiseen piiriin ja asettamaan kaikkien viholliset keskelle kasaan. Lopuksi viholliset lyötiin yhdessä ja taistelu päätettiin.

3.4.5 Työpajan lopetus

Lopetus ja palautteen keräys

Toiminta lopetettiin heräämis-harjoitteen vastakohtaan eli nukahtamiseen.

Harjoite toimii kuin herääminen, mutta päinvastaisessa järjestyksessä. Kaikki katsoivat ensin piirin keskelle ja sitten kääntyivät pois. Pois kääntyessä hahmo ikäänkuin riisuttiin pois ja kaikki palasivat omaksi itsekseen.

Jotta osallistujat saivat mahdollisuuden reflektoida ja sanoittaa työpajassa kokemiaan asioita, pidetään purkuhetki, jossa jokainen voi kertoa lyhyesti kokemuksestaan työpajassa. Aika loistaa – senioriteatterifestivaalien Voimahahmo-työpajoissa keskustelimme purussa hahmon valinnasta, harjoitteissa onnistumisista ja matkan varrella heränneistä ajatuksista. Purun voi pitää myös vapaaehtoisesti niin, että halukkaat voivat jäädä tilaan keskustelemaan ohjaajan kanssa. Purun jälkeen voimahahmo-työpaja päätettiin ja puvustus palautettiin.

4 Turvallisuuden toteutuminen ja palaute

Voimahahmo-työpajojen palaute kerättiin sanallisesti ja sitä esitellään tässä luvussa anonymisti. Työpajoja pidettiin yhteensä kolme. Töölön Seniorikeskuksella järjestettyyn harjoitustyöpajaan osallistui 9 osallistujaa ja Aika loistaa – senioriteatterifestivaaleilla järjestettyihin työpajoihin osallistui yhteensä 31 osallistujaa. Festivaaleilla työpajoja järjestettiin kaksi kappaletta.

4.1 Pedagogisen turvallisuuden toteutuminen

Kaikki Voimahahmo-työpajojen osallistujat kokivat turvallisuuden onnistuneeksi. Osallistujat kuvasivat kokemustaan työpajasta voimaannuttavaksi, piristäväksi ja hauskaksi. Ohjaajana koin työpajojen onnistuneen suunnitelmien mukaisesti. Osallistujilta saadun palautteen mukaan he olivat oppineet lisää dragin eri muodoista ja saaneet nähdäksensä tulemisen kokemuksia. Työpajat saavuttivat siis tavoitteensa.

Turvallisuuden näkökulmasta työpajasuunnitelma pysyi koko ajan ajantasalla. Töölön Seniorikeskuksella toteutettu harjoitustyöpaja haastoi suunnitelmaa, koska juuri ennen työpajan alkua sain tarkempaa tietoa osallistujien fyysisestä kunnosta ja muista toimintaan vaikuttavista rajoituksista. Muokkasin harjoitteita nopeasti kohderyhmälle sopivammaksi ja muutin suunnitelmaa kesken työpajan, kun sille oli tarvetta.

Keskeisin havaintoni Töölön Seniorikeskuksen kohderyhmästä oli se, että ryhmässä, jossa on paljon vähäisesti liikkuvia henkilöitä kaikella toiminnalla kestää paljon pidempään. Apuna työpajan harjoitteissa toimi seniorikeskuksen ohjaajia. Saimme harjoitteet tehtyä onnistuneesti ja osallistujien tahtiin sopivina. Fyysiset harjoitteet onnistuivat hyvin eikä pienestä tilasta koitunut haittaa toiminnalle.

Aika loistaa – senioriteatterifestivaaleilla osallistujat olivat aktiivisia eläkeläisiä, jotka pystyivät liikkumaan monipuolisesti. Moni osallistujista oli harrastanut teatteria jossakin vaiheessa elämäänsä ja heittäytyi rohkeasti harjoitteissa. Festivaalien osallistujien kanssa työpajasuunnitelmaa ei tarvinnut muuttaa missään vaiheessa toimintaa, vaan kaikki harjoitteet saatiin tehtyä onnistuneesti.

Tarkkailin ohjaajana kaikkien ryhmien toimintaa ulkopuolelta ja reagoin tarvittaessa. Pedagogin tulee aktiivisesti seurata ryhmän toimintaa. Kisaamistilanteessa hänen tulee puuttua siihen välittömästi sekä huolehtia jälkiselvityksestä. Hyvä ja turvallinen ilmapiiri ennaltaehkäisevät kiusaamista tehokkaimmin (Hurme&Kyllönen, 2025, s.8).

Esiintyminen ja toisten katseen alla oleminen herättävät ihmisissä jännitystä. Voimahahmo-työpajan esiintymistilanteissa huolehdin siitä, että tunnelma pysyi positiivisena ja kannustavana. Pyrin tasapuolisuuteen ja antamaan jokaiselle puheenvuoroja. Näin edistin ryhmän tasa-arvoisuuden tunnetta ja kokemusta siitä, että kaikki saavat kokeilla dragia turvallisesti. Tarvittaessa annoin osallistujille mahdollisuuden kieltäytyä, jos he kokivat jonkin harjoitteen epämiellyttäväksi. Samalla haastoin osallistujia kokeilemaan vaikeitakin harjoitteita.

Ohjaajana en kokenut turvallisuuden vaarantuneen ollenkaan Voimahahmo-työpajoissa. Turvallisuuden onnistumisen keskiössä olivat nopea reagointi ihmisten toimintaan, selkeät toimintaohjeet ja mukavan ilmapiirin luominen. Koin etukäteen turvallisuuden muodostumiselle ainoana haasteena sen, että ryhmäytymiselle ei oltu varattu pitkää aikaa. Voimahahmo-työpajoissa tämä kuitenkin osoittautui turhaksi peloksi, sillä tuntemattomuudesta oli hahmorakennuksessa enemmän hyötyä kuin haittaa. Toisilleen tuntemattomat osallistujat kokivat heittäytymisen helpommaksi, kun paineet onnistumisesta tai toisten mielipiteistä eivät vaikuttaneet siihen.

4.2 Työpajan tulevaisuus

Toivon Voimahahmo-työpajojen jatkuvan jossakin muodossa tulevaisuudessa. Jatkossa kehittäisin dragin vielä isommaksi osaksi niiden sisältöä. Koin dragin toimineen onnistuneesti työpajojen pohjana, mutta sitä olisi ollut mielenkiintoista työstää sitä vielä syvemmin. Toisin jatkossa sukupuolen moninaisuuden yhdeksi työpajan teemoista ja lähtisin työstämään sukupuolta performoivia hahmoja senioreiden kanssa räikeämmin. Havaitsin voimahahmojen toimivan kohderyhmälle erinomaisesti. Matalan kynnyksen toiminta oli tarpeellista erityisesti silloin, kun osallistujien fyysinen ja kognitiivinen toimintakyky oli heikentynyt. Osallistujia, jotka puolestaan pystyivät helposti työpajan harjoitteisiin, olisi voinut haastaa vielä enemmänkin.

Kehittäisin työpajakonseptia jatkossa pituuden, sisällön ja markkinoinnin osalta. Työpajan voisi markkinoida suoraan drag-työpajana, jotta osallistujat tietäisivät etukäteen tekevänsä dragia. Näin paikalle saapuisi nimenomaan dragista kiinnostuneita henkilöitä. Lisäisin työpajan pituuteen ainakin puoli tuntia, jotta työskentelyyn ehtisi syventyä rauhassa. Sisällön muokkaisin käsittelemään dragia teorian ja käytännön kautta. Kertoisin aluksi dragin historiasta ja lähtisin luomaan hahmoja osallistujien kiinnostuksenkohteiden pohjalta. Työskentelyyn olisi kiinnostavaa myös lisätä enemmän klovnerian harjoitteita, koska huumori on dragin tärkeä elementti.

Pidän saman tärkeän pohjan Voimahahmo-työpajassa jatkossakin. Senioreille ei ole koskaan liikaa tilaisuuksia näkyä, kuulua ja loistaa.

Lähteet

Avioliittolaki (2017). Seta ry. Haettu 8.4.2026 osoitteesta [Avioliittolaki | Seta ry](#)

BBC Bitesize (2019). The Fabulous History of Drag. Haettu 7.4.2026 osoitteesta [The history of drag and historical drag queens - BBC Bitesize](#)

Eddo-Lodge, R. (2021). Miksi en enää puhu valkoisille rasismista. Gummerus

Helsingin Kaupunginteatteri (2026) Turvallisemman tilan periaatteet. Haettu 10.4.2026 osoitteesta [Turvallisemman tilan periaatteet Helsingin Kaupunginteatterissa - Helsingin Kaupunginteatteri](#)

Hurme, K. & Kyllönen, T. (2025). Pedagogisen turvan käsikirja. Santalahti

Huuska M. (2021). Sukupuolen ilmaisu ja transvestisuus. Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. Haettu 7.4.2026 osoitteesta [Sukupuolen ilmaisu ja transvestisuus - Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus](#)

Kalsto, H. (ei pvm.) Dragin historia. Helsingin Kaupunginteatterin nettisivut. Haettu 10.3.2026 osoitteesta [Dragin historiaa - Helsingin Kaupunginteatteri](#)

Kataja, P., Teinikivi, M. & Hämäläinen, P. (2021) Kognitiiviset oireet työelämässä – Opas työssä selviytymisen tueksi. Mainostoimisto Reflex Oy

Kiasma (2026) Underground. Nykytaiteen sanasto. Haettu 7.4.2026 osoitteesta [Nykytaiteen sanasto | Nykytaiteen museo Kiasma](#)

Kuuloliitto ry (2020) Induktiosilmukka. Suomalainen induktiosilmukkaopas. Qlu Oy

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (20.2.2025) Ryhmäyttäminen. Haettu 10.3.2026 osoitteesta [Ryhmäyttäminen peruskoulussa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto](#)

Neuvonen, M. (24.2.2025) Tätä kaikkea on Helsingin Kaupunginteatterin yleisötyö. Helsingin Kaupunginteatterin nettisivut. Haettu 5.3.2026 osoitteesta [Tätä kaikkea on Helsingin Kaupunginteatterin yleisötyö - Helsingin Kaupunginteatteri](#)

Nuorala, H.& Kankare, R. (2026) Aika loistaa – senioriteatterifestivaalien käsiohjelma. Helsingin Kaupunginteatteri. Haettu 14.4.2026 osoitteesta [Aika-loistaa-kasiohjelma-sivuttain.pdf](#)

Opetushallitus (2026) Fyysinen turvallisuus. Haettu 13.4.2026 osoitteesta [Fyysinen turvallisuus | Opetushallitus](#)

Perälä, A. (2022). Drag-taide itseilmaisun vahvistajana [Opinnäytetyö]. Laurea.

Rastas, J. (2019) Drag queen -kilpailujen historiaa Suomessa. Haettu 10.4.2026 osoitteesta [Kilpailujen historiaa | Mega-Paula *45 vuotta Dragshowta*](#)

Seta Ry. (ei pvm.). Sateenkaariyhteisö. Haettu 11.4.2026 osoitteesta [Sateenkaarisanasto suomeksi Seta ry:n verkkosivuilla](#)

Seta ry (ei pvm.). Transsukupuolisuus. Haettu 7.4.2026 osoitteesta [Transsukupuolisuus | Seta ry](#)

Sivistyssanakirja (ei pvm.) Voimahahmo. Haettu 2.3.2026 osoitteesta [Voimahahmo - Suomi Sanakirja](#)

Tieteen termipankki (27.5.2014). Alter ego. Haettu 7.4.2026 osoitteesta [Kirjallisuudentutkimus:alter ego – Tieteen termipankki](#)

Tieteen termipankki (13.4.2026) Mallioppiminen. Haettu 13.4.2026 osoitteesta [Kasvatustieteet:mallioppiminen – Tieteen termipankki](#)

Vanhustyön keskusliitto (ei pvm.) Fyysinen toimintakyky. Haettu 12.4.2026 osoitteesta [Vanhuusalan sanasto - Vanhustyön keskusliitto](#)

Vanhustyön keskusliitto (ei pvm.) Seniori. Haettu 10.4.2026 osoitteesta [Vanhuusalan sanasto - Vanhustyön keskusliitto](#)

Vanhustyön keskusliitto (ei pvm.) Toimijuus. Haettu 12.4.2026 osoitteesta [Vanhuusalan sanasto - Vanhustyön keskusliitto](#)

Ventola, M., Renlund, M. & Ora, L. (2005) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Luku: Teatteri-ilmaisun ohjaajana yhteisössä. Helsingin ammattikorkeakoulu.

Vernerin verkkopalvelu (5.7.2024) Ikääntymisen määrittely. Haettu 10.4.2026 osoitteesta [Ikääntymisen määrittely | vernerin.net](#)